

ספרא וסיפא

לוחמת

טנק במסוק – לשם מה?

סגן עזר גת

הדברים מוגן נ"מ בצפיפות, מתעוררים ספקות כבדים ביחס ליכולתם של חילות האוויר לספק לטנקים הגנה קבועה, רצופה ויעילה מפני מסוקים. מאכן שהכדור חוזר ומתגלגל לידי השריון.

המסוק נ"ט אינו אפוא "כל סוג של תוקף הקיים כיום או העלול לצוץ מחר", אלא מערכת נשק יעילה בעלת תפוצה הולכת וגדלה, שלצבאות אין כנגדה תשובה הולמת. הטענה, שהטנק "אינו יכול לעשות הכל לבדו", היא בוודאי נכונה, אם כי מוזר לשמוע אותה דווקא מחוגים שעד לפני שנים מועטות נהגו לומר בביטחון מופלג ש"הטנק יעשה את הכל".

זוהי הפעם הראשונה שמושמעת הטענה, לפיה לטנקים המוכרים אין שום יכולת תגובה נגד אחד מיריביהם העיקריים. תוספת תרגולת, צורך בשינויים בחלוקה הפנימית של התחמושת – כל אלה אינן טענות רציניות. כמה תרגולות מורכבות, כמה כלי נשק משניים, מרגמות ומקלעים, הודרוו הטנקים ליטול על עצמם כנגד נשק נ"ט של יריבים, שהלחימה מולם רחוקה מאוד מלהלוּם את כישוריו של הטנק ואת חלוקת התפקידים הרצינונית והמתואמת שבתוך צוותו.

גרעין הרעיון המוצע על-ידי ד"ר עמי-רב מאפשר לטנק להילחם במסוק בנשקו העיקרי – התותח, כנגד מטרה שהיא מטרת טנק מובהקת – מטרת נקודה. התוספת לאימונים שולית, ובלי לזלזל בכך שהחלוקה הפנימית של התחמושת בבטן הטנק "נעשית בקפדנות יתרה", מותר להניח, שבין פגזי הטנק, המחולקים לסוגי תחמושת שונים, שהיחס ביניהם השתנה לא מעט במהלך השנים, ניתן למצוא מקום למספר פגזים בעלי מרעום קרבה, אם אכן קיימת ההכרה בנחיצות הדבר. ולא פחות חשוב, ההצעה זולה ופשוטה יחסית לביצוע, ומאפשרת בטווח שנים קצר לצייד את השריון באמל"ח כלשהו נגד מסוקים נ"ט.

אני ער לבעיות הקשות של ההתרעה והזהרה של מסוקים נ"ט, אך דומה כי דווקא הן, המאפיינות את הקושי שבלחימה במסוקים, צריכות היו להגביר את המודעות לנושא ואת המאמץ בארגון ובהשקעת משאבים. את ההתרעה תצטרך בלי ספק לתת מערכת ייעודית, ואילו הזהרה, במיוחד לאחר שהקרוב עם המסוקים מתפתח, יכול להיעשות על-ידי הטנקים עצמם.

אמנם קיימת בעיה מרכזית הנוגעת לפרק הזמן שנדרש לטנק כדי לשגר פגז למטרה כמו מסוק נ"ט, בהנחה שזה נחשף בעמדת אש

ובשלוש השנים הקרובות צפויה הכפלתו של סד"כ המסוקים והכנסתם לשירות צבאות ערביים נוספים, כחוכם צבא ירדן. מסוק התקיפה הוא אם כן, כבר היום, ובמגמה הולכת ומתחזקת, מרכיב קבוע בשדה הקרב; איום המחייב כוונות ויכולת תגובה רצופה, כחלק אינטגרלי של מערך הנ"ט, בצד הטנקים והטמנ"טים.

בפרופורציה זו יש להתייחס לשאלת הלחימה במסוקים. כיום אין לצבאות בעולם אמל"ח מתאים ללחימה בהם. כוחות היבשה ובראש וראשונה השריון עומדים ללא כל תשובה של ממש למסוק נ"ט. זהו מקור יחס התחלופה הגבוה לטובת המסוק בהתמודדות עם שריון, החוזר ונשנה בניסויי שדה; זהו גם בסיס הבניין המהיר של מערך המסוקים נ"ט בצבאות זרים.

הגרמנים מחפשים זה כבר פתרון יסודי לבעיה. התוצאה: ה"גפארד" – תומ"ת נ"מ משוכלל ביותר דו-קני בקוטר 35 מ"מ, הקוטר שעונה על בעיות הטווח בהעסקת מסוקים נ"ט. בימים אלה הוכנס ה"גפארד" לשירות. הוא ישמש כחוט השדרה של אגד נ"מ דיביזיוני, וישולב בצוותי הקרב של הדרג המסותר. האמריקנים הולכים בעקבותיהם בפיתוח ה"דיוואד", העתיד להיכנס לשירות במחצית השנייה של שנות ה-80. תומ"ת נ"מ מסוגם של ה"גפארד" וה"דיוואד" הוא אמצעי נגד רציני למסוק נ"ט; אלא שמחירו של ה"גפארד" היום ישישה מיליון דולר, כמחירם של ארבעה טנקי מערכה חדישים; זהו מחירו של אמל"ח ייעודי נגד מסוקים.

אין להתעלם מן העובדה, שהשתתת הלחימה במסוקים נ"ט על מאות כלים נ"מ ייעודיים, הפועלים כאלמנט מסייע אינטגרלי בכוחות המשוריינים, כרוכה במשמעויות תקציביות וארגוניות כבדות ביותר. נוכח זאת ספק אם מי שמציע להטיל את תפקיד הלחימה במסוקים נ"ט לא על השריון אלא על מישהו אחר, עושה זאת מתוך הכרה. נראה, כי מגמה זו מבטאת נטייה לדחוק מן התודעה את נושא המסוקים נ"ט ואת הצורך להיערך מולם. דומה, שבמידת-מה משתקפת נטייה כזאת גם בניסיון להסיר את נטל הלחימה במסוקים נ"ט מכוחות היבשה ולהטילו על חילות האוויר. אמנם, אין ספק שהעליונות האווירית היא הקלף החזק ביותר בלחימה במסוקים נ"ט; אבל אם נזכור, שעל חילות האוויר לפעול בעת מלחמה בסכך של דרישות ואילוצים, וברוב המכריע של המקרים בקרבת קו המגע הקדמי, שהוא מטבע

אל"מ שאולי דוחה על הסף את הצעתו של ד"ר עמי-רב לצייד את הטנק במספר פגזים בעלי מרעום קרבה לשימוש נגד מטרות רכות, ביניהן – מה שנראה לי כמרכזי – נגד מסוקי תקיפה. אל"מ שאול מציין, שטיעוני הנגד שלו "אינם מושפעים מהשאלה הטכנית, והם נכונים גם בהנחה שיש פתרון טכני". דווקא את הצד הטקטי, את "הצורך המבצעי" הוא מבטל כלא קיים או כלא רציני.

מכיון שההתנגדות תחמה עצמה לבחינה זו, מן הראוי לברר "עד תום" את התייחסותו של השריון ללחימה במסוקים נ"ט, ואת הנחות היסוד והמנטליות התורחית שמאחוריהן.

בבסיס תפיסתו של אל"מ שאול מוטמעת הערכה ממצעת, המייחסת חשיבות שולית, כמעט קוריוזית, למסוק נ"ט כמערכת נשק, ולאיזום הנשקף ממנו לשריון. הערכה כזאת היא בדרך כלל חרב פיפיות, שחודה המשתק מופנה כלפי פיתוח מערך מסוקי התקיפה ופיתוח אמצעי לחימה נגדם כאחד. היום גישה כזאת כבר אינה מתנגדת להם במודע ובמוצהר; היא נוטה להתעלם מהם, תוך דחיקתם לשוליים המחשבתיים והמעשיים.

שלוש שאלות מהותיות עומדות ביסוד בעיית הלחימה במסוקים נ"ט:

- האם מסוק נ"ט כמערכת נשק מהווה אתגר לטנק, יריב של ממש בין יתר יריביו?
- האם מסוקים נ"ט מופיעים בקנה מידה רחב, בצבאות העימות עד להפיכתם למרכיב אורגני ומשמעותי, המחייב היערכות ותגובה מתמדת כנגדם בשדה הקרב?
- כיצד נתפסת הלחימה במסוקים נ"ט בצבאות זרים, ומה נעשה לפיתוח אמל"ח נגדי?

איכותו של המסוק כמערכת נשק וסגולותיו המיוחדות כקוטל טנקים מובהק נדונו בהרחבה גם מעל דפי "מערכות"; הן מוכרות ומושמות בצבאות המערב והמזרח כאחד, ולא יידונו כאן. כבר היום, לדוגמה, מצויים בידי סוריה, עיראק ומצרים למעלה מ-200 מסוקי תקיפה.